

Aplinkos ministerijos rekomendacijos dėl buityje susidarančių pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir jų surinkimo

Lentelė 2. Rekomendacijos dėl buityje susidarančių pavojingųjų atliekų klasifikavimo ir surinkimo

Buities pavojingųjų atliekų pavadinimas	Atliekų kodai ¹	Atliekų apibūdinimas	Atliekų surinkimas
1. Cheminės medžiagos			
1.1. Namų valymo ir asmens higienos priemonės	20 01 13* – tirpikliai; 20 01 14* – rūgštys (pvz. ėsdinantys grindų valikliai); 20 01 15* šarmai (pvz. balikliai); 20 01 29* – plovikliai, kurių sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų	Buityje naudojamos valymo priemonės priskirtinos pavojingosioms atliekoms, nes jų sudėtyje dažnai yra tirpiklių, rūgščių, šarmų, abrazyvinių medžiagų, paviršinio aktyvumo medžiagų, baliklių ir kitų pavojingųjų sudedamųjų dalių. Be kitų pavojų, jos gali būti degios ar ėsdinančios.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
1.2. Dažai, lakai, rašalas ir klėjai	20 01 27* – dažai, rašalas, klėjai ir dervos, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų; 20 01 28 – dažai, rašalas, klėjai ir dervos, nenurodyti 20 01 27; 20 01 13* – tirpikliai	Dažai yra tirpiklių, pigmentų, mineralų, dervų, paviršinio aktyvumo medžiagų ir kitų priedų mišiniai. Po teptukų ir talpyklų valymo dalis gaminio patenka į kanalizaciją ir paviršinius vandenius. Naudojant tirpiklinius dažus ir pasibaigus jų gyvavimo ciklui į orą patenka lakieji organiniai junginiai. Dažų ir tirpiklių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų, sudaro didelę pavojingųjų buitinių atliekų dalį.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
1.3. Buities ir sodo pesticidai	20 01 19* – pesticidai	Pesticidai – tai medžiagos, kurių kaip veikliųjų medžiagų yra augalų apsaugos produktuose ir biociduose. Nors buitiniai pesticidai yra specialiai sukurti neprofesionaliam naudojimui, t. y. naudojimui namuose, jų sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, kurios yra toksiškos kitiems augalams ir gyvūnams, ypač augalams (herbicidai), vabzdžiams (insekticidai) ar grybams (fungicidai). Kai kurie pesticidai gali būti patvarūs ir bioakumuliaciniai, o prarijus gali būti toksiški, taip gali dirginti akis ir odą.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
1.4. Fotografijos cheminės medžiagos	20 01 17* – fotografijos cheminės medžiagos	Fotografijos cheminių medžiagų apdorojimo skystųjų atliekų sudėtyje yra tokių medžiagų kaip hidrochinonas, natrio sulfitas, sidabras, gyvsidabrio chloridas, kadmio, ferocianidas, rūgštys ir formaldehidai. Jų randama ryškinimo vonelių atliekose, ryškųjų atliekose, balikliuose, fiksaciniuose ir fiksacinių atliekose.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
1.5. Pakuotės	15 01 10* – pakuotės, kuriose yra pavojingųjų medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos	Pakuočių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų ir mišinių, pažymėtų bent viena pavojingumo piktograma, likučių – tokios atliekos priskiriamos buities pavojingosioms atliekoms. Tuščios pakuotės nuo automobilinės alyvos, dažų, lakų, klijų ir kitų dangų ar medžiagų (kurios susidaro remonto darbų metu) – priskiriamos buities pavojingosioms atliekoms. Alyvos tuščių pakuočių negalima plauti namų sąlygomis.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
2. Sveikatos priežiūros atliekos			
2.1. Vaistai	20 01 31* – citotoksiniai ir citostatiniai vaistai; 20 01 32 – vaistai, nenurodyti	Namų ūkiuose dažniausiai naudojamų vaistų (analgetikai, antibiotikai, hormonų pakaitalai, geriamieji chemoterapijos vaistai ir antidepresantai)	Vaistinėse.

¹ Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedas.

	20 01 31	didelė dalis nesunaudojama ir jie tampa atliekomis, kurių nemaža dalis patenka į kanalizaciją. Atsižvelgiant į tai, kad sudėtinga nustatyti kurie iš vaistų yra citotoksiniai ar citostatiniai, priimama, kad visi surenkami seni vaistai klasifikuojami kaip pavojingosios atliekos, priskiriant kodą 20 01 31* – citotoksiniai ir citostatiniai vaistai.	
2.2. Aštrūs instrumentai ir kitos galimai užkrečiamosios atliekos	20 03 01 – mišrios komunalinės atliekos; 20 03 99 – kitaip neapibrėžtos komunalinės atliekos	ES gairėse dėl atskiro pavojingų buitinių atliekų surinkimo nurodoma, kad specialios nacionalinės taisyklės ² dėl tokių atliekų surinkimo ir apdorojimo paprastai taikomos atliekoms, susidarančioms sveikatos priežiūros įstaigose, pavyzdžiui, ligoninėse, laboratorijose ar veterinarijos klinikose, bet netaikomos namuose susidarančioms sveikatos priežiūros atliekoms, kurių atskiro surinkimo sistemų paprastai nėra. Aštriems instrumentams priskiriami švirškštai su adatomis, lancetai, insulino pompos ir pan. Galimai užkrečiamosios atliekoms priskiriamos vienkartinės ar daugkartinės apsaugos priemonės (apsauginiai akiniai, skydeliai veido apsaugai, respiratoriai), savikontrolės greitųjų SARS-CoV-2 antigeno testų atliekos (testo kasetės, nosies tamponai, veido kaukės ir pirštinės), susidariusios mokymo įstaigose, namų ūkiuose ar darbo vietose ³ .	Rinkti į atskirą skysčiams nepralaidų maišą, kuris turėtų būti įdedamas į papildomą maišą, sandariai užrišamas ir išmetamas į mišrių komunalinių atliekų konteinerį. Aštrius instrumentus rekomenduojama papildomai sudėti į saugias talpyklas (pvz., balinimo arba ploviklių butelis užsukamu arba sandariai uždaromu dangteliu, metalinis indelis su dangčiu, pvz., nuo kavos arba arbatos).
3. Statybos ir griovimo atliekos			
3.1. Asbesto atliekos	16 02 12* – nebenaudojama įranga, kurioje yra grynojo asbesto; 16 02 15* – pavojingos sudedamosios dalys, išimtos iš nebenaudojamos įrangos; 17 06 01* – izoliacinės medžiagos, kuriose yra asbesto; 17 06 05* – statybinės medžiagos, turinčios asbesto	Terminu „asbestas“ apibūdinama serpentinio ir amfibolinių grupei priskiriamų natūralių mineralinių silikatinių pluoštų grupė. Asbestas yra pavojinga pluoštinės struktūros mineralinė medžiaga, kuri įkvėpus sukelia stiprų, galimai mirtiną ilgalaikį poveikį sveikatai, įskaitant vėžį. Asbesto turinčios medžiagos priskiriamos 1 kategorijos kancerogenams ir klasifikuojamos kaip pavojingosios atliekos.	DGASA.
3.2. Apdorota mediena	20 01 37* – mediena, kurioje yra pavojingųjų medžiagų	Medienos atliekos (langų ir durų rėmai, stogo elementai, stoginių mediena, sodų tvoros, kiti mediniai lauko statiniai) susidaro atliekant namų renovacijos ir remonto darbus. Kad mediena nesuirtų, ji impregnuojama medienos konservantais. Kai kurių plačiai naudojamų konservantų, pvz., vario chromo arsenato (CCA), krezoto ir pentachlorfenolio, naudojimas buvo labai apribotas arba uždraustas. Impregnuotos medienos atliekos priskirtinos pavojingosioms atliekoms.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
3.3. Akmens anglių degutas ir gudronuotieji gaminiai	17 03 01* – bituminiai mišiniai, kuriuose yra akmens anglių dervos; 17 03 03* – akmens anglių derva ir gudronuotieji	Akmens anglių derva, prieš ją pakeičiant bitumu, buvo naudojamas kaip rišiklis tiesiant kelius. Ilgą laiką mediniai pabėgiai kaip konservantu buvo apdorojami akmens anglių deguto krezotų. Šiuo metu krezoto naudojimas medienai apdoroti yra	DGASA ir apvažiavimo būdu.

² Lietuvos higienos norma HN 66:2013 „Medicininų atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Medicininų atliekų tvarkymo saugos reikalavimų patvirtinimo“.

³ kurios nepriklauso sveikatos priežiūros įstaigoms ir nėra speciali vieta atlikti savikontrolės tyrimus.

	gaminiai; 20 01 37* – mediena, kurioje yra pavojingųjų medžiagų (žr. 3.2 p.)	labai ribojamas. Atliekos, kuriose yra akmens anglių deguto, klasifikuojamos kaip pavojingosios, nes jose yra dideli kiekiai policiklinių aromatinių angliavandenilių, kurie priklauso kancerogeninių junginių grupei. Asfalto atliekos, kuriose yra akmens anglių deguto, laikomos pavojingosiomis atliekomis, kai akmens anglių deguto kiekis sudaro >0,1 proc. Panaudoti geležinkelio pabėgiai buvo pakartotinai naudojami soduose sienoms arba žemei stabilizuoti ir yra aptarti skirsnyje dėl medienos atliekų. Akmens anglių deguto taip pat gali būti tokiuose gaminiuose kaip akmens anglių deguto plokštės arba stogo dangos veltinis (bituminė danga), kuris buvo naudojamas, pvz., kaip namų stogų dalis.	
4. Automobilių priežiūros priemonių atliekos			
4.1. Tepalų filtrai ir užterštos sugeriančiosios medžiagos	15 02 02* – absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai drabužiai, užteršti pavojingosiomis medžiagomis; 16 01 07* – tepalų filtrai	Automobilių tepalų filtrai gali tapti buitinių atliekų dalimi, kai vairuotojai patys remontuoja savo automobilius. Dėl šios veiklos taip pat gali susidaryti kitų tepalų prisigėrusių atliekų, pavyzdžiui, skudurų ir pirštinių.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
4.2. Automobilių pramonės gaminiai, paviršių poliruokliai ir aušinimo skysčiai	13 07 01* – mazutas ir dyzelinis kuras; 13 07 02* – benzinas; 16 01 13* – stabdžių skysčiai; 16 01 14* – aušinamieji skysčiai, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų; 20 01 26* – aliejus ir riebalai, nenurodyti 20 01 25	Daugelis automobiliuose naudojamų arba jiems valyti ir prižiūrėti skirtų medžiagų bei mišinių yra pavojingi žmonių sveikatai ir aplinkai. Pavyzdžiui, pagrindinė aušinimo skysčio sudedamoji dalis yra toksiška medžiaga etilenglikolis. Aušinimo, stabdžių skysčio, tepamosios alyvos, automobilių priežiūros priemonių atliekos priskirtinos pavojingosioms atliekoms.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
5. Atliekos, kuriose yra gyvsidabrio (išskyrus EEJA)	16 06 03 01* – nešiojamosios baterijos, kuriose yra gyvsidabrio; 20 01 21 01* – dienos šviesos lempos; 20 01 21 02* kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio; 20 01 33* – baterijos ir akumulatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03 ir nerūšiuotos baterijos ir akumulatoriai, kuriuose yra tokių baterijų	Įkvėpus arba prarijus gyvsidabris yra labai nuodingas žmonėms ir gyvūnams. Jis taip pat nuodingas vandens organizmams. Buitinės atliekos, kuriose yra gyvsidabrio: gyvsidabrio turinčios baterijos, lempos su gyvsidabriu ir gyvsidabrio termometrai.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
6. Kitos atliekos			
6.1. Aerozolių balionėliai	16 05 04* – dujos slėginiuose konteineriuose (įskaitant halonus), kuriose yra pavojingųjų medžiagų.	Aerzolinių balionėliai yra įvairiais skysčio ir putų pavidalo išpurškiamais gaminiais užpildyti pakartotinai neužpildomi slėginiai indai. Aerzolių balionėliai, jeigu juose paliktas pradinių medžiagų likutis, kuris gali būti pavojingas, degus (pvz., automobiliniai produktai, insekticidai) arba toksiškas (pvz., chlorintų tirpiklių purškikliai ar kai kurios valymo priemonės) priskirtini pavojingosioms atliekoms.	DGASA ir apvažiavimo būdu.
6.2. Baterijos	16 06 01 01* – nešiojami švino akumulatoriai; 16 06 02* – nikelio-kadmio akumulatoriai; 16 06 04 01 – nešiojamosios šarminės baterijos; 16 06 05 01 – kitos	Nešiojamos baterijos naudojamos buitiniuose prietaisuose, žaisluose, mobiliuosiuose telefonuose, nuotolinio valdymo pultuose; mygtukų elementuose, fotoaparatuose, laikrodžiuose ir kt. Baterijos yra gaminamos iš daugybės cheminių medžiagų, tokių kaip ličio jona (naudojami nešiojamojo kompiuterio	Gaminių platinimo vietose, DGASA ir apvažiavimo būdu.

	nešiojamos baterijos ir akumuliatoriai; 20 01 33*– baterijos ir akumuliatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03 ir nerūšiuotos baterijos ir akumuliatoriai, kuriuose yra tokių baterijų	baterijose), cinkas (naudojamas AA baterijose) arba nikelio kadmio (naudojamos elektros įrankių baterijose).	
--	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

Buityje susidarančios visos kitos (neišvardintos 2 lentelės 1.5 papunktyje) tuščios⁴ pakuočių atliekos (aerolių balionėliai, kūno priežiūros priemonės, plaukų putas/purškimo balionėliai, vaistų buteliukai, kosmetikos, indų plovimo, skalbimo ir valymo priemonių buteliai), klasifikuojamos pagal pakuočių medžiagą (plastikinės, stiklinės, metalinės, popierinės) kaip nepavojingosios pakuočių atliekos ir tvarkomos per pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemą.

P.S.

Kiekvienoje savivaldybėje šių atliekų surinkimo tvarka gali skirtis nuo Aplinkos ministerijos rekomenduojamos tvarkos. Klaipėdos ir Neringos miestuose informaciją apie buitės pavojingų medžiagų surinkimą suteikiama tel. 8 800 13344.

⁴ Purškimo balionėlis laikomas tuščiu, kai nuspaudus purškimo mygtuką iš jo niekas nepasklinda. Buities cheminių priemonių pakuotės yra laikomos tuščiomis, jei pilant ar purtant pakuotę iš jos neišbėga jokių medžiagų.